

Zpráva o šetření

ve věci výkonu sociálně-právní ochrany nezletilé Adély N.

Dne 1. února 2016 se na mě obrátila nezletilá Adéla N. (nar. 1999). Ve svém podání se mi svěřila s dlouhotrvajícími rodinnými problémy i pocitem, že jí pracovnice orgánu sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Kutná Hora (dále jen „OSPOD“) nejsou v řešení nápomocné.

A - Předmět šetření

V návaznosti na podnět a následnou e-mailovou a telefonickou komunikaci s Adélou N. jsem se rozhodla zahájit šetření.¹ Vzhledem k tomu, že se na mě obrátila sama nezletilá, nepožadovala jsem před zahájením šetření využití stížnostního mechanismu úřadu. Svě šetření jsem zaměřila na výkon sociálně-právní ochrany Adély, včetně sociální kurately, zejména umístění Adély do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen „ZDVOP“), spolupráci rodiny se střediskem výchovné péče a sociální práci s Adélou a její rodinou.

B - Skutková zjištění

Své závěry opírám nejen o sdělení a dokumenty doložené Adélou, ale také o informace získané během místního šetření, ke kterému jsem pověřila pracovnice Kanceláře veřejného ochránce práv. V neposlední řadě jsem si pečlivě prostudovala kompletní spisovou dokumentaci OSPOD² a pověřená pracovnice se na žádost Adély setkala s jejím přítelem P. K.³

Vzhledem k tomu, že má OSPOD spisovou dokumentaci k dispozici a zná ji, nepovažuji za potřebné ji shrnovat. Na zásadní skutečnosti odkazuji přímo v další části.

Nad rozsah spisové dokumentace OSPOD uvádím, že se Adéla pověřené pracovnici Kanceláře veřejného ochránce práv svěřila, že má sklony se sebepoškozovat⁴, na sociálních sítích sleduje stránky se sebevražednou a sebepoškozující tematikou. V minulosti byla dle svého prohlášení svědkem otcova pokusu o vraždu.⁵

---

¹ v souladu s § 14 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

² spisová dokumentace OSPOD vedená pod spisovou značkou Om 250/15

³ S panem K. projednala obecné možnosti, neseznamovala jej ani s mými závěry, ani s obsahem spisové dokumentace OSPOD.

⁴ V minulosti se řezala žiletkou. Uvedla, že za posledních osm měsíců k tomu přistoupila asi čtyřikrát, aktuálně se jí daří tyto negativní projevy ovládat, v čemž ji podporuje také přítel.

⁵ Jedenkrát se zrcadlil ve spisové dokumentaci OSPOD – viz záznam z telefonického hovoru ze dne 2. ledna 2016 na čísle listu 150.

C - Hodnocení věci ochránkyní

Své hodnocení jsem se rozhodla rozčlenit do dílčích témat, a to buď s ohledem na průběh času, či dílčí problémy.

C.1 Pobyt Adély ve ZDVOP – srpen 2015

C.1.1 Předcházející spolupráce OSPOD s rodinou

Poté, co se Adéla dostavila na OSPOD⁶ a společně s přítelem upozornila na problémy v rodině, pracovnice OSPOD okamžitě reagovaly. Provedly pohovor s rodiči i Adélou – rodiče poučily o rodičovské odpovědnosti, možnosti nařídit nad výchovou soudní dohled, doporučily návštěvu v Centru krizové intervence B. Následně provedly v rodině šetření a doporučily jí spolupráci se Střediskem výchovné péče C (dále jen „SVP“). Otec Adély bezprostředně sjednal rodině nejbližší termín návštěvy v SVP.

Spolupráci OSPOD s rodinou na počátku srpna 2015 považuji za velmi intenzivní.

C.1.2 Umístění do ZDVOP D

Po první absolvované návštěvě rodiny ve SVP Adéla požádala o umístění do Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc při D (dále jen „ZDVOP D“), kam odjela.⁷

Na rozdíl od předchozího nemohu kladně hodnotit přístup, který zastával OSPOD k umístění Adély do ZDVOP D, a to zejména z následujících důvodů.

Žádost o umístění do ZDVOP⁸ považuji za významný projev vůle dítěte, které se rozhodne řešit svoji životní situaci. Domnívám se, že ta musí být z pohledu dítěte extrémně vyhocená a emočně náročná, aby je donutila daný krok udělat.⁹ Eskalace (krátkodobých i dlouhodobých) problémů v rodině se může u každého dítěte projevit jinak – agresivitou, odevzdáním, beznadějí, fyzickým kolapsem, psychickým zhroucením či psychosomatickými projevy. **Jsem přesvědčená, že tyto projevy není možné téměř nikdy zlehčovat.**

V případě Adély OSPOD s rodinou spolupracoval pouze krátkodobě¹⁰, proto úsudek o případné nedůvodnosti pobytu Adély ve ZDVOP nepovažuji za vhodný. Stejně tak nemohu označit za vhodné, že pracovnice OSPOD Adéle sdělila, že *„její počínání neschvaluje, zejména to, že matce o důvodu dnešního odchodu lhala, o svém úmyslu nás [OSPOD] ani rodiče neinformovala, a zejména to, že nerespektovala přání*

---

⁶ dne 31. července 2015

⁷ Adéla o umístění do ZDVOP D požádala dne 6. srpna 2015. Její pobyt trval do 10. srpna 2015, kdy ji rodiče převezli do ZDVOP F. Ve ZDVOP F Adéla setrvala do 18. srpna 2015.

⁸ Viz § 42 odst. 2 písm. d) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

⁹ Objektivní pohled nezúčastněného dospělého může být odlišný.

¹⁰ Několik dnů, pomínu-li krátkodobou spolupráci v předcházejícím roce i přesto, že v daném případě OSPOD řešil fyzické napadení Adély otcem.

rodíčů a s přítelem i přes jejich výslovný zákaz, o kterém věděl i zletilý přítel, odjela“.¹¹ **Mám za to, že citované sdělení zcela odporuje smyslu zákona, který pamatuje na možnost dítěte požádat o pomoc, a to i bez vědomí rodičů, a povinnost OSPOD i ZDVOP ji dítěti poskytnout.**¹² Stejně tak v tomto přístupu nespátříjí respekt k nelehkému rozhodnutí Adély.

Mé tvrzení neoslabuje ani skutečnost, že OSPOD kontaktoval pracovníka SVP, se kterým rodina absolvovala jedno setkání. Ten žádost Adély o umístění označil za „*dětský útěk*“ a dle záznamu OSPOD sdělil, že Adéla „*z rodiny odešla dřív, než se stačilo něco začít řešit*“.^{13,14} Důrazně pak nemohu souhlasit s výrokem pracovníka SVP, že „*nezletilá je ve věku, kdy by neměla rozhodovat o svém pobytu*“.¹⁵ Ten je **zcela v rozporu** se smyslem § 42 odst. 2 písm. d) zákona o sociálně-právní ochraně dětí¹⁶, stejně jako čl. 12 Úmluvy o právech dítěte¹⁷.

C.1.3 Souhlas rodičů s umístěním do ZDVOP D

S odkazem na odborný komentář zákona o sociálně-právní ochraně dětí¹⁸ také zdůrazňuji: „*Pokud rodič či jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte udělí souhlas s pobytem dítěte v zařízení*¹⁹, mělo by se tak stát písemně a tento souhlas by měl mít orgán sociálně-právní ochrany založen ve spise.“

V případě Adély rodiče žádný písemný souhlas na OSPOD ani v zařízení bezprostředně po jejím umístění neudělili. Nadto uvedli, že s pobytem ve ZDVOP D nesouhlasí, po telefonickém projednání otec následně souhlasil s nabídnutým řešením ze strany OSPOD – přemístěním dcery do ZDVOP při Dětském centru F (dále jen „ZDVOP F“).²⁰

Ze záznamů OSPOD také vyplývá, že pracovnice OSPOD s ředitelkou ZDVOP D sjednala, že souhlas s umístěním podepíše rodiče dodatečně, zároveň pobyt ukončí a dceru převezou do ZDVOP F.²¹

Bezodkladné udělení písemného souhlasu se může zdát formalistické, nicméně se k citovanému výkladu ustanovení § 42 odst. 6 zákona o sociálně-

¹¹ Viz záznam z telefonických hovorů ze dne 6. srpna 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 24.

¹² Viz ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Viz záznam z telefonických hovorů ze dne 6. srpna 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 24.

¹⁴ Přičemž další intervenci ve SVP měla rodina naplánovanou až na 26. srpna 2015, tedy za dvacet dnů. Nemohu a ani nechci OSPOD přikládat k tíži termín plánovaného druhého intervenčního setkání rodiny se SVP, ale zdůrazňuji, že z pohledu Adély se daný časový odstup mohl jevit velmi vzdáleným.

¹⁵ Viz záznam z telefonických hovorů ze dne 6. srpna 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 24.

¹⁶ zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 41/2010 Sb.

¹⁸ Macela, M. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 499.

¹⁹ v souladu s § 42 odst. 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí

²⁰ Nadto ZDVOP F sice ze své povahy poskytuje péči dětem do osmnácti let, ale díky přidruženosti k dětskému centru (dříve kojeneckému ústavu specializujícímu se na péči o děti do tří let věku) typově zcela nevyhovuje zařazení šestnáctileté Adély .

²¹ Vše viz záznam z telefonických hovorů ze dne 6. srpna 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listů 24–25.

právní ochraně dětí taktéž přikláním. Jelikož OSPOD písemný souhlas rodičů nezískal, ani nepodal k soudu návrh na umístění Adély do zařízení, hodnotím jeho postup za pochybení. Spatřuji v něm obcházení zákona a vyhýbání se nutnosti podat návrh k soudu.²²

C.1.4 Přemístění nezletilé do ZDVOP F

Rozumím důvodům, pro které OSPOD převoz nezletilé do ZDVOP F doporučil (zejména vzdálenost ZDVOP D od bydliště rodičů a možnost pokračování ve spolupráci rodiny se SVP).^{23,24} **Nicméně jeho realizaci musím hodnotit jako zcela nevhodnou, zejména z následujících důvodů.**

ZDVOP D označil nezletilou za psychicky „rozhozenou“ a vyjádřil dle mého názoru oprávněné obavy z toho, že Adéla s rodiči nepojede.²⁵ OSPOD reagoval na žádost²⁶ ZDVOP D o to, aby nezletilou převezly pracovnice OSPOD, tím, že vyzval rodiče, aby cestou s Adélou situaci neprobírali, a ZDVOP D, aby Adélu na převoz připravil.

Před přemístěním Adély neproběhla žádná návštěva rodičů ve ZDVOP D ani intervence odborníka, během které by si rodiče a Adéla mohli vysvětlit důvody jejího odchodu z domu.²⁷ Ta proběhla až následující den po převozu ve SVP.

Na žádost ZDVOP D²⁸ se pracovnice OSPOD snažila s nezletilou telefonicky spojit prostřednictvím jejího mobilního telefonu, avšak neúspěšně.

To, že se Adéla, která o umístění mimo rodinu sama požádala, musela s rodiči konfrontovat bez odborné podpory a následně s rodiči absolvovat minimálně dvouhodinovou cestu do ZDVOP F, považuji za nevhodné. Domnívám se, že OSPOD tímto postupem nenaplnil svou povinnost vyplývající z § 8 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, tedy poskytnout pomoc dítěti, které o to požádá. Jeho postup v tomto bodě tedy hodnotím jako pochybení.

---

²² v souladu s § 42 odst. 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí

²³ Pominu-li výše rozebrané nesrovnalosti s právním titulem, na základě kterého byla nezletilá v zařízení umístěna. Pokud by se OSPOD obrátil v souladu s § 42 odst. 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí na soud, mohl by zase pouze soud o přemístění nezletilé rozhodnout.

²⁴ Zároveň však za adekvátní argument nepovažuji zajištění, aby nezletilá byla dále od svého přítele, a byl jim tak zamezen či omezen kontakt.

²⁵ Na tomto tvrzení nemění nic ani skutečnost, že Adéla s převozem po rozhovoru s pracovnicí ZDVOP D souhlasila. Z vyjádření pracovnice ZDVOP D však bylo patrné, že se obávala, že ji otec odveze domů. Viz záznam z telefonického hovoru ze dne 7. srpna 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 43.

²⁶ Viz e-mail ze ZDVOP D ze dne 7. srpna 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 35.

²⁷ Minimálně nic takového nevyplývá ze spisové dokumentace OSPOD.

²⁸ Viz záznam z telefonického hovoru ze dne 7. srpna 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 43.

C.1.5 Nastavení pravidel při návratu nezletilé do domácího prostředí

Pozitivně hodnotím aktivitu OSPOD při ukončení pobytu Adély ve ZDVOP F – asistenci při nastavení pravidel rodiny, která měla eliminovat vznik konfliktů v rodině.²⁹

C.2 Spolupráce rodiny se SVP

Oceňuji, že OSPOD doporučil rodině navázat spolupráci se SVP hned během prvních pohovorů (včetně předání kontaktů). Stejně tak **hodnotím kladně**, že pracovnice OSPOD rodinu opakovaně motivovaly v pokračování ve spolupráci a v úvodu spolupráce požádaly SVP o vyjádření, zda Adéla vykazuje známky psychického či fyzického týrání. Po dvou intervencích etoped SVP PaedDr. Borecký ve zprávě uvedl, že SVP během návštěv neregistrovalo zjevné známky fyzického či psychického týrání Adély.³⁰ Toto zjištění podpořil speciální pedagog Bc. M. ve zprávě vypracované po šesti návštěvách.³¹ Také **pozitivně hodnotím**, že pracovnice OSPOD průběžně informovala SVP o situaci v rodině, případně žádala zacílení práce na dílčí problémy.³²

I přesto jsem ze spisové dokumentace OSPOD nabyla dojmu, že OSPOD **měl pouze orientační přehled** o tom, kolik intervenčních setkání jednotliví členové rodiny absolvovali a s jakými výsledky či závěry. **Doporučuji, aby si OSPOD vyžádal aktuální detailní zprávu SVP o průběhu spolupráce se všemi členy rodiny a zhodnotil, zda plní svůj účel a zda je vhodné v ní pokračovat, případně v jakém rozsahu.**

C.2.1 Spolupráce Adély s psychologem SVP

Z komunikace s Adélou vyplynulo, že se domnívá, že do SVP dochází k psychologovi (uvedla „k panu M.“). Taktéž během místního šetření se pracovnice OSPOD vyjádřily, že s Adélou ve SVP spolupracuje „psycholog dr. M.“. Dané přesvědčení OSPOD je zachyceno také v záznamu z šetření v domácnosti.³³

²⁹ Viz záznam z osobního jednání ze dne 17. srpna 2015 a protokol ze dne 18. srpna 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listů 68, 76 a 77.

³⁰ Viz zprávu SVP ze dne 13. srpna 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 64.

³¹ Viz zprávu SVP ze dne 25. listopadu 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 153–154. Z této zprávy však cituji: „U Adély se projevují silné tendence k osamostatnění, ale těm se snaží otec bránit. Adéla následně konfliktní situace řeší útekem, protože není schopná s otcem komunikovat. Ani jeden z nich není v tuto chvíli schopen druhého poslouchat a respektovat. (...) Potíže v komunikaci se projevují také mezi otcem a matkou. Z postoje otce se zdá, že ji nevnímá jako rovnocennou partnerku – např. nestačí, když Adéla něco oznámí matce. (...) Ke zhoršení celé situace přispívá i neochota otce přijmout fakt, že má dívka přítele. (...) Neochota něco měnit a celková neústupnost se projevuje nejen u dcery, ale i u otce, který například u pravidel, která společně odsouhlasili při návštěvě OSPOD, neustále hledá důvody, proč nemohou fungovat. Obdobně se projevuje i při hledání dalších termínů. V tomto případě je ale otec částečně limitován svým zaměstnáním. (...) [Adéla] ve svých projevech prezentovala částečnou odevzdanost, jako by s otcem nemělo už cenu výrazněji diskutovat a hledat kompromis.“

³² například na suicidální tendence Adély

³³ Během toho otec požádal pracovníci OSPOD o zprostředkování psychologické péče pro Adélu. K tomu pracovnice OSPOD sdělila, že Adéla k psychologovi již dochází, a to k „dr. M.“ ze SVP. Viz záznam ze sociálního šetření ze dne 12. února 2016 – ve spisu OSPOD na čísle listu 200–201.

Pověřená pracovnice Kanceláře veřejného ochránce práv však telefonicky ve SVP ověřila, že zařízení sice psychologickou péči poskytuje, ale Bc. M., který s nezletilou spolupracuje, je speciální pedagog. Jiný dr. M. dle internetových stránek v zařízení nepracuje.

Jelikož mezi speciálně pedagogickou a psychologickou péčí je značný rozdíl, musím označit tento zásadní omyl OSPOD za jeho pochybení.

Jsem si vědoma, že OSPOD v minulosti Adéle zprostředkování psychologické podpory nabízel, a ta ji tenkrát odmítla. **S ohledem na pokračování vyhocené situace v rodině důrazně doporučuji, aby OSPOD nezletilé psychologickou pomoc³⁴ co nejdříve zprostředkoval, případně ji nařídil³⁵, seznámil s tím rodiče a docházku monitoroval.³⁶**

C.3 Účast Adély u soudního jednání

Adéla během komunikace s pověřenou pracovnicí Kanceláře veřejného ochránce práv zdůraznila, že ji mrzí, že se nemohla účastnit soudního jednání v rámci řízení o stanovení soudního dohledu nad její výchovou.

Ze spisové dokumentace OSPOD je patrné, že se Adéla zajímala o možnost účastnit se soudního jednání během pohovoru, který s ní před jednáním vedla v prostorách školy pracovnice OSPOD.³⁷ Z protokolu je patrné, že Adéle bylo „vysvětleno, že to není obvyklá praxe, že soud ukládá OSPOD s dítětem pohovořit a podat soudu zprávu“.

Respektuji, že pracovnice OSPOD nezletilou seznámila s „obvyklou praxí“, nicméně tím **nesplnila svou povinnost vyplývající z § 8 odst. 3 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.**

Nemám pochybnost o tom, že šestnáctiletá Adéla byla schopna s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost posoudit dosah a význam rozhodnutí vyplývajících ze soudního řízení.³⁸ Z toho vyplývá, že ji pracovnice OSPOD měla seznámit se všemi souvisejícími podstatnými skutečnostmi. Možnost zúčastnit se jednání před soudem, a to i s ohledem na to, že se na ni nezletilá sama dotázala, považuji za informaci podstatnou.

I přesto, že nezletilá byla v řízení zastoupena opatrovníkem (OSPOD)³⁹ a neměla způsobilost činit v daném řízení procesní úkony, měla právo se

---

³⁴ včetně předání kontaktů

³⁵ v souladu s § 12 odst. 1 písm. a) či § 13 odst. 1 písm. d) zákona o sociálně-právní ochraně dětí

³⁶ Nad rámec také uvádím, že nezletilá se během komunikace s pověřenou pracovnicí Kanceláře veřejného ochránce práv již na možnost docházet k psychologovi sama dotazovala. Pověřená pracovnice Adéle k dotazu potvrdila, že pomoc může vyhledat i sama, doporučila ji kontaktovat Centrum krizové intervence B či psychologa ve SVP. K nabídce zprostředkování Adéla uvedla, že to zvládne sama.

³⁷ Viz protokol ze dne 26. listopadu 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 148.

³⁸ Nadto u dětí starších dvanácti let zákon o sociálně-právní ochraně dětí v § 8 odst. 3 presumuje, že jsou schopné informace přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit.

³⁹ v souladu s § 469 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

soudního jednání zúčastnit.⁴⁰ S tím ji pracovnice OSPOD měla seznámit a neměla ji od účasti odrazovat.

C.4 Opakované žádosti nezletilé o umístění do zařízení

Ve spisové dokumentaci je zaznamenáno, že možnost opakovaného umístění Adély do zařízení s ní i s rodiči pracovnice OSPOD během podzimu 2015 několikrát probíraly. Zejména OSPOD doporučoval nastoupení na žádost rodičů (což OSPOD označil jako tzv. dobrovolný pobyt). Pracovnice OSPOD také Adélu během podzimu 2015 několikrát konfrontovaly s tím, zda chce být umístěna do zařízení. To Adéla negovala.

Situace z mého pohledu vygradovala dvakrát. Nejprve během vánočních svátků 2015.⁴¹ Oceňuji, že pracovnice OSPOD obsluhující během svátků pohotovostní telefon zvládla situaci po telefonu během večera zklidnit a důkladně telefonicky monitorovala Adélino psychické rozpoložení. Jako **nevhodné** však musím označit vyjádření klíčové pracovnice Bc. Netolické, zaznamenané ve spisové dokumentaci⁴², „*že to není případ, kdy byla nezletilá nějakým způsobem ohrožena. Takové výkyvy nálad mívá často.*“ V první řadě zdůrazňuji, že klíčová pracovnice s Adélou v daný den nehovořila. V druhé řadě a s ohledem na okolnosti daného případu mohl OSPOD za Adélino ohrožení považovat také skutečnost, že byla opakovaně ve špatném psychickém rozpoložení a měla obavu z toho, co v budoucnu nastane. Také **nerozumím** tomu, proč pracovnice OSPOD dne 28. prosince 2015 nevyužily situace a s Adélou si nejprve nepromluvily o samotě. Stejně jako výše musím uvést, že v tomto směru postup OSPOD nepovažuji za vhodný. **Pracovnice OSPOD Adélu vystavily situaci, kdy měla před svými rodiči potvrdit, že chce ze společné domácnosti odejít.** Rozhodnutí o tom, že dítě již s rodiči nechce žít, je pro dítě velmi náročné. Připodobňuji je tlaku, který musí dítě absolvovat v rámci rozvodového sporu, ve kterém se má rozhodnout, se kterým rodičem bude dále žít. **Příčemž na nevhodnost tohoto postupu odkazují mnozí psychologové.**⁴³

---

⁴⁰ Ledaže by jí soud odepřel přístup k jednání v souladu s § 116 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Více viz Svoboda, K. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 943.

⁴¹ Adéla nejprve na Štědý den kontaktovala ZDVOP F, následně ji tentýž den telefonicky oslovila pracovnice OSPOD. Adéla sdělila, že musela odpoledne utéct k babičce, bojí se vrátit domů a chtěla by někam do ústavu (viz záznamy z telefonických hovorů ze dne 24. prosince 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listů 168–171). Ve dnech 25. a 28. prosince 2015 Adéla svoji žádost o umístění opět telefonicky zopakovala. Uvedla, že je doma ve stresu, špatně spí a chtěla by si někde odpočinout (viz záznam z telefonického hovoru ze dne 24. prosince (18:39) – ve spisu OSPOD na čísle listů 172–173). Dne 28. prosince 2015 pracovnice OSPOD kontaktovala ZDVOP F a dotazovala se na možnost umístění i přesto, že uvedla, že dle názoru OSPOD není Adéla v aktuálním ohrožení. Následně pracovnice OSPOD navštívily rodinu. Doma zastihly nejprve samotnou Adélu, které sdělily, že do domu vstoupí a situaci budou řešit, až budou doma rodiče. Následně pracovnice OSPOD provedly společný pohovor s matkou, otcem a Adélou a jednotlivě strany popsaly průběh vánočních svátků. Rodiče s umístěním Adély mimo rodinu nesouhlasili Adéla, během pohovoru také uvedla, že chce zůstat doma (viz záznam ze sociálního šetření ze dne 28. prosince 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 175).

⁴² Viz záznam z telefonického hovoru ze dne 24. prosince (18:39) – ve spisu OSPOD na čísle listu 170.

⁴³ Na příklad viz Matoušek, O. a kol. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2015, s. 83. „*Rozhovor by měl být veden tak, aby dítě nemuselo porovnávat míru své vazby na rodiče, respektive je hodnotit, a tím pádem se nemuselo vyrovnávat s pocitem, že sdělením svých názorů jednomu z nich ubližuje. Je tedy důležité nežádat na dítěti, aby volilo, s kterým rodičem chce být.*“

Podruhé se problémy objevily v lednu 2016.⁴⁴ I po tomto incidentu OSPOD oslovil rodiče Adély s tím, zda „*neuvažovali o umístění Adély na pobyt*“.⁴⁵ Rodiče dle záznamů měli umístění Adély nejprve odmítnout, následně se nepřesvědčivě vyjádřili ve smyslu, že by s pobytem souhlasili. OSPOD proto přislíbil zjištění možností zařízení.⁴⁶ Tak učinil až dne 20. ledna 2016⁴⁷, kdy zjistil, že ve vzdálenostně dostupných střediscích výchovné péče není nástup Adély možný, proto uvažoval o jejím umístění do diagnostického ústavu pro mládež⁴⁸. Následujícího dne Adéla zkolabovala ve škole a dva dny byla hospitalizována v nemocnici.⁴⁹

S ohledem na problémy v rodině a opakující se žádosti Adély o umístění mimo rodinu se domnívám, že OSPOD měl v jejím zájmu⁵⁰ přistoupit sám k podání návrhu soudu na umístění Adély mimo rodinu. Mám za to, že táhnoucí se rodinné problémy nepříznivě působily zejména na psychický stav Adély, v čemž spatřuji její ohrožení. Domnívám se, že situace v lednu 2016 dokonce naplnila znaky pro podání návrhu na tzv. rychlé předběžné opatření.⁵¹ Zdůrazňuji, že pro ně není podstatné, zda zde je, či není nějaká osoba, která má právo o dítě pečovat, a postačuje, že normální vývoj či jiný důležitý zájem dítěte je vážně ohrožen nebo narušen. Důležitým zájmem dítěte může být bezesporu i jeho dlouhotrvající psychická nestabilita projevující se mimo jiné psychosomaticky či opakovanými kolapsy organismu.

Dne 29. ledna 2016 pracovnice OSPOD matce a Adéle během místního šetření sdělila, že „*nezbývá než umístění v diagnostickém ústavu prostřednictvím soudu, urychlit umístění by bylo možné, kdyby rodiče podali návrh k soudu na nařízení předběžného opatření, se kterým bychom [OSPOD] jim pomohli*“.⁵² **S tímto výrokem OSPOD nemohu zásadně souhlasit a označuji jej za alibistický. OSPOD mohl sám podat jak návrh na vydání tzv. rychlého předběžného opatření, kterým by dítě bylo svěřeno do vhodného prostředí,⁵³ tak tzv. sedmidenního předběžného opatření.⁵⁴ Není mi proto známo, jak by rodiče mohli rozhodování soudu urychlit tím, že by návrh podali oni.**

---

⁴⁴ Adéla po víkendovém konfliktu s rodiči kontaktovala OSPOD dne 11. ledna 2016. Dle záznamu OSPOD (ve spisu OSPOD na čísle listu 186) uvedla, že „*již neví, jak dál. Další setrvání doma je pro ni nepředstavitelné, radši by byla v dětském domově, neví, co bude dál. (...) Doma již psychicky nemůže, již neví, co vše čekat.*“

⁴⁵ Viz záznam ze sociálního šetření ze dne 13. ledna 2016 – ve spisu OSPOD na čísle listu 187.

⁴⁶ tamtéž

⁴⁷ Viz záznam z telefonických hovorů ze dne 20. ledna 2016 – ve spisu OSPOD na čísle listu 190.

⁴⁸ Konkrétně Diagnostického ústavu a Střediska výchovné péče xxxx.

⁴⁹ Ve spisové dokumentaci OSPOD je zaznamenán důvod hospitalizace pouze stručně sdělením praktické lékařky – „*kolapsový stav, vyšetření v pořádku, do plánu kontrolní kardiologie a neurologie*“ (viz e-mail MUDr. N. ze dne 2. února 2016 – ve spisu OSPOD na čísle listu 197).

⁵⁰ v souladu s § 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí

⁵¹ dle ustanovení § 452 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁵² Viz záznam ze sociálního šetření ze dne 29. ledna 2016 – ve spisu OSPOD na čísle listu 195.

⁵³ Za vhodné prostředí může soud označit jak ZDVOP, tak jiné zařízení, které uzná za vhodné.

⁵⁴ dle § 76 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

C.5 Zdravotní problémy nezletilé

Jsem si vědoma toho, že rozpoznat rozdíl mezi psychosomatickými problémy a tzv. simulováním může být často nelehké. Úkolem pracovníků OSPOD je s danými projevy pracovat, nikoliv a priori předpokládat, že dítě, u kterého se projevují nějaké výchovné problémy, využívá lékařských vyšetření k tomu, aby se vyhýbalo svým závazkům a povinnostem.

Zároveň zdůrazňuji, že psychosomatické problémy většinou nebudou mít otisk v empirických výsledcích lékařských vyšetření. Psychosomatickým onemocněním totiž nejčastěji předchází dlouhotrvající stres, který může mít svůj zárodek v různých situacích či životních událostech. Výchovné problémy, agresivita, vzdor a psychosomatické potíže mohou být právě projevem táhnoucích se životních problémů.

V případě Adély lékaři objektivně diagnostikovali skoliózu páteře, se kterou mohou být spojeny bolesti.⁵⁵ Ve zbytku praktická lékařka sdělila, že časté návštěvy u lékaře hodnotí jako nadbytečné, avšak zdůraznila, že je nechce podcenit.⁵⁶ Následně⁵⁷ odkázala na zprávu z nemocnice, která Adélinu hospitalizaci uzavřela s diagnostikovaním „*skoliózy páteře a obtížemi psychosomatického charakteru v souvislosti s disharmonickými rodinnými vztahy*“.

Významné je pro mě také zjištění vyplývající ze spisové dokumentace OSPOD, že do Vánoc 2015 Adéla třikrát ve škole bez objektivní příčiny zkolabovala a odvezla ji rychlá záchranná služba. V některých případech ji následně nemocnice hospitalizovala. I přesto OSPOD **nevyužil svého oprávnění** vyplývajícího z § 53 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí a ve spisové dokumentaci nevede žádnou lékařskou zprávu z nemocnice, do které rychlá záchranná služba Adélu odvezla.

Musím tedy konstatovat, že jsem dospěla k přesvědčení, že OSPOD psychosomatické projevy Adély zlehčoval a nepřihlížel k nim, čímž se dopustil pochybení.

C.6 Incident ze dne 5. března 2016

Adéla mi zaslala audionahrávky telefonních hovorů s rodiči a pracovníci OSPOD ze dne 5. března 2016.⁵⁸ Z nahrávek je patrné, že Adéla telefonicky řešila situaci, kdy se nestíhala vrátit včas domů z návštěvy přítele kvůli defektu automobilu. Z nahrávek je zřejmé, že otec s Adélou komunikuje velmi hrubě, situaci s Adélou odmítá konstruktivně řešit, vyhrožuje jí, že „*jí dá přes hubu a zmlátí ji jak žito*“, a o Adélině příteli se vyjadřuje vulgárně. Matka Adéle bezradně sděluje, že neví, co má dělat a jak otci situaci vysvětlit. Adéle neposkytla žádnou radu ani pomoc.

---

⁵⁵ Viz zprávu MUDr. N. ze dne 15. listopadu 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 150.

⁵⁶ Viz záznam z osobního jednání ze dne 23. září 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 105.

⁵⁷ Viz zprávu MUDr. N. ze dne 15. listopadu 2015 – ve spisu OSPOD na čísle listu 150.

⁵⁸ Nahrávky pořídila prostřednictvím aplikace v mobilním telefonu, která telefonáty zaznamenává.

Pracovnice OSPOD Adéle v telefonátu sděluje, že „*tohle je tak nedůvěryhodný, že ti to nemůžu věřit ani já (...), po zkušenostech ti to fakt nemůžu věřit. Prostě udělej vše pro to, abys byla dneska doma.*“ Na Adélin dotaz, jak to má udělat, jí pracovnice OSPOD doporučuje vzít si taxi.⁵⁹ Následně se pracovnice OSPOD dotázala: „*... jestli chceš, aby pro tebe došla policie?*“ K tomu Adéla uvedla, že již policii kontaktovala, protože nevěděla, co má dělat. Policie jí však sdělila, že pro ni má přijet otec. Následně pracovnice OSPOD doporučuje „*dostat se na vlak*“, případně si k tomu vzít taxi.

Nepřísluší mi hodnotit jednání Adély či rodičů, avšak k telefonátu pracovnice OSPOD se vyjádřit musím. Celý telefonát totiž působí ze strany pracovnice OSPOD **nepřátelsky**. Je patrné, že pracovnice OSPOD hledala možnosti řešení problému, nicméně Adéle nepomohla nikterak konkrétně. Nadto během hovoru Adéle jednoznačně sdělila, že jí nedůvěřuje, a doplnila to útočným tónem. **Tento přístup označuji za neprofesionální.**

C.6.1 Důsledky

Již před tímto incidentem Adéla sdělovala, že pracovnici OSPOD Bc. Netolické nedůvěřuje a obává se jí svěřit zejména ze strachu, že pracovnice OSPOD s vyjádřením konfrontuje otce. V návaznosti na výše popsaný incident Adéla již další spolupráci s touto pracovnící odmítá, respektive ji považuje za velmi obtížnou. Uvedla, že dané pracovnici se obává svěřit se svými pocity i přáními.

Zdůrazňuji, že práce OSPOD s rodinou je intenzivní, o čemž svědčí i obsáhlost spisu, nicméně mám pochybnosti o tom, zda je její výkon v zájmu nezletilé. Domnívám se, že nedůvěra Adély v klíčovou pracovnici je oprávněná a významně narušuje další spolupráci OSPOD nejen s Adélou, ale s celou rodinou. Z místního šetření realizovaného na OSPOD vyplynulo, že názor pracovníků OSPOD na nezletilou je jednotný, totožně se vyjádřila také vedoucí odpovídajícího odboru. Z těchto důvodů a na základě pochybení konstatovaných výše se mi jako nejvhodnější jeví **změna místní příslušnosti OSPOD**. Tento krok by byl dle mého názoru zejména v zájmu dalšího řešení případu, a tudíž i v zájmu Adély, jelikož aktuálně vše nasvědčuje tomu, že účinná sociální práce pracovníků OSPOD a Adély není možná. Za tímto účelem si dovoluji oslovit nadřízený úřad – Krajský úřad Středočeského kraje. V případě, že ten nebude pro delegaci spatřovat důvod, považuji za vhodné, aby v zájmu lepší spolupráce a nalezení konstruktivního řešení případ v **rámci jmenovaného OSPOD převzala Bc. Mužíková**, o které se Adéla vyjadřuje kladně a k níž pociťuje částečnou důvěru.

D - Závěry

Na základě výše popsaných zjištění a úvah jsem ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k přesvědčení, že se Městský úřad Kutná Hora dopustil pochybení spočívajících v:

- bezprostředním nezajištění písemného souhlasu rodičů s umístěním Adély do ZDVOP D,

---

⁵⁹ Adéla uvádí, že na vzdálenost sto padesát kilometrů by to bylo velmi drahé. K tomu pracovnice OSPOD uvedla, že by to otec jistě zaplatil.

- nevhodné realizaci přemístění Adély mezi ZDVOP D a ZDVOP F,
- zprostředkovávání nepřesných informací o poskytované péči ve SVP,
- odrazení Adély od účasti na soudním jednání v důsledku nedostatečného poučení,
- nepřistoupení k podání návrhu na umístění Adély do vhodného prostředí i přes její opakované žádosti a kolapsy ve škole,
- přesvědčování rodičů k umístění dcery do zařízení na jejich žádost,
- nerespektování psychosomatických projevů nezletilé, včetně nevyužití oprávnění vyplývajícího z § 53 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí vůči nemocničním zařízením,
- neprofesionálním řešení incidentu z 5. března 2016.

Zprávu o šetření zasílám starostovi města Kutná Hora a žádám, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

Zprávu zasílám na vědomí a k případným dalším opatřením také řediteli Krajského úřadu Středočeského kraje.

O svých zjištěních a závěrech informuji přiměřeně jejímu věku rovněž stěžovatelku.

S ohledem na obavu Adély z reakcí otce na skutečnost, že se s řešením svého problému obrátila na mě, tímto zároveň žádám, aby tato zpráva, stejně jako předchozí komunikace, byla v souladu s předchozí domluvou zařazena do tzv. zvláštní složky spisu. Krajský úřad Středočeského kraje tímto také žádám o diskrétnost co do identifikace stěžovatelky.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)